

Žákovo pojetí učiva

Milan Kubiátko

Terminológia

- nejednotnosť, nejednoznačnosť
- takmer 30 rôznych termínov
- synonymá, určité nuancie v rozlíšení
- možné sa stretnúť so synonymami ako miskoncepcie, prekoncepce, alternatívne koncepcie,...

Terminológia

Dětské pojetí – komplexné chápanie určitého fenoménu konkrétnym žiakom

- individuálna skúsenosť jedinca
- nemusia byť úplne jasne sformulované
- -> ťažko verbalizovateľné
- verbalizmus ovplyvnený školským vzdelávaním
- môžu obsahovať naivné teórie, prekoncepce, miskoncepce

Terminológia

Prekonceptia – vnútorná intuitívna forma existencie objektívneho konceptu v subjektívnom svete

- vznikajú na základe faktov
- vlastný obsah a rozsah

Terminológia

Miskoncepčia – chápaná v zmysle mylnej predstavy

- koncept chybný vzhľadom k nejakej norme
- vznikajú nepochopením resp. zlým pochopením nového učiva
- môžu vzniknúť z osobnej skúsenosti, nepresného vyjadrovania, prípadne, ak sa vyskytujú chyby v texte

Zložky detských pojetí

1. Kognitívna – žiak má zistiteľnú kognitívnu úroveň vzťahujúcu sa k určitému javu, či veci
  - Jedná sa o znalosti a vedomosti
  - Zámerný a spontánny vznik

Zámerný – učenie + aktívne vyhľadávanie príslušných informácií

Spontánny – skúsenostné poznávanie, náhoda

Zložky detských pojetí

2. Afektívna zložka – vznik súčasne s kognitívnou, ale takisto jedna môže predbiehať druhú
- Vznik pojetí je emocionálne zafarbený
  - Emocionálny kontext je rozhodujúci pri utváraní pamäťových stôp
  - Emócie ovplyvňujú vytváranie kognitívnej zložky
  - Emócie spôsobujú rigiditu detských predstáv

Zložky detských pojetí

3. Štruktúrálna zložka – vychádza z asociačných väzieb medzi prekonceptmi
- Začlenenie nového pojmu do siete pojmov
  - U každého jedinca odlišné zaštruktúrovanie
  - U niekoho nemá nová informácia žiadnu hodnotu

Zložky detských pojetí

4. Plasticita – schopnosť predstáv podliehať zmenám

Predstavy sa menia celý život

Eliminácia detských predstáv

Úloha výskumníka

Úloha učiteľa

Má výskumník morálne právo radiť učiteľovi?

Prečo sa nedajú mylné predstavy odstrániť?

- Učebnice
- Výklad
- Udržiteľnosť správnej predstavy

Voľba výskumnej metódy

Determinanty voľby výskumnej metódy:

1. Veková a mentálna úroveň respondentov
2. Komplexnosť zisťovania
3. Zameranie výskumu
4. Rozsah výskumu

Výskumné metódy

Interview – priamy kontakt medzi výskumníkom a respondentom

Pravidlá vedenia dobrého interview

- partnerský vzťah medzi zúčastnenými osobami
- výskumník → aktívny poslucháč
- kooperácia
- neovplyvňovanie odpovedí
- dĺžka interview

Interview

Validita interview

- 1. Beznázorovosť respondenta** (na všetko odpovedá "neviem").
- 2. Sociálne žiaduce odpovede** (povedia, čo chce výskumník počuť).
- 3. Neúprimnosť** respondenta.
- 4. Odpovede poznačené prítomnosťou tretej osoby.**
- 5. Súhlasné odpovede**, nezávislé na obsahu otázky (niekedy sú spôsobené zle položenými otázkami).

Interview

- Problémy s vyhodnotením
- Málo respondentov zúčastniacich sa výskumu
- Identifikácia toho, čo si respondent myslí
- Možnosť spracovania až po určitej úprave
- Vhodná metóda respondentov, u ktorých nemožno očakávať písomné odpovede

Pojmové mapovanie

- pojmové mapy sú diagramy, ktoré vyjadrujú podstatné vzťahy medzi pojmami vo forme tvrdení. Tvrdenia sú v nich reprezentované stručne charakterizovanými spojeniami pojmov, ktoré popisujú informáciu o vzťahoch a popisujú prepojenosť pojmov.
- pojmová mapa znázorňuje štruktúru, hierarchiu a vzájomné vzťahy medzi pojmami.
- proces vytvárania pojmovej mapy od človeka vyžaduje myslenie vo viacerých smeroch a prepínanie medzi rôznymi stupňami abstrakcie
- pojmové mapy pokladáme za vonkajšie vyjadrenie vedomostí integrovaných v mozgu
- pojmová mapa nie je „správna“ alebo „nesprávna“. Každý žiak môže vytvoriť inú
- pojmovú mapu, ktorá odráža jeho predošlé vedomosti a momentálnu interpretáciu

Pojmové mapy

Hodnotenie pojmových máp

- Náročný proces pri pridelovaní bodov
- Teórie uvádzajú rozdielne možnosti pri pridelovaní bodov – záleží od typu pojmovej mapy
- Každý výskumník boduje inak, preto dochádza k skresleniu výsledkov

Didaktické testy

Problémy pri zostavovaní

- Náročná príprava
- Vyhodnocovanie
- Obmedzovanie pri odpovediach
- Problém s odpoveďami

Analýza kresieb

- kresba nám môže poskytnúť informácie o celkovom vývine dieťaťa
- kresba je užitočná pri zisťovaní úrovne senzomotorického vývinu i zrakového vnímania
- je užitočným nástrojom poznania špecifických vzťahov dieťaťa k iným osobám a jeho postojov, ktoré dieťa buď nechce alebo nedokáže vyjadriť iným spôsobom

Zvláštnosti detskej kresby

- "Moment animismu" - oživování neživého, dítě hodně zapojuje fantazii.
- "Moment antropomorfismu" - zlidšťování, dítě připisuje lidské vlastnosti věcem.
- "Princip průhlednosti (transparence)" - tzv. rentgenový fenomén (např. jsou vidět nohy pod sukní apod.).

Zvláštnosti detskej kresby

- "Intelektuální realismus" - dítě kreslí to, co nemůže být vidět (tygr - velké drápy).
- "Grafoidismus" - postava, předměty ohnuté ve směru písma.
- "Princip automatismu" - stálé opakování jednoho námětu, které vede ke zdokonalování.
- "Zvětšování - disproporce" - dítě v kresbě zvětšuje, co je pro něj důležité.